כתר שם טוב

א

העתק האגרת שכתב הרב הקדוש ר' ישראל בעש"ט זלה"ה לארץ הקדושה

בר"ה שנת תק"ז עשיתי השבעת עליית הנשמה כידוע לך וראיתי דברים נפלאים במראה מה שלא ראיתי עד הנה מיום עמדי על דעתי ואשר ראיתי ולמדתי בעלותי לשם בלתי אפשרי לספר ולדבר אפי' פא"פ אך בחזירתי לג"ע התחתון וראיתי כמה נשמות החיים והמתים הידועים לי ושאינם ידועים לי בלי שיעור ומספר ברצוא ושוב לעלות מעולם לעולם דרך העמוד הידוע ליודעי חן בשמחה רבה וגדולה אשר ילאה הפה לספר וכבד האזן הגשמי משמוע וגם רשעים רבים חזרו בתשובה ונמחל להם עונותיהם באשר שהי' עת רצון גדול שגם בעיני יפלא מאד שכמה וכמה נתקבלו בתשובה שגם אתה ידעת אותם והיה ביניהם ג"כ שמחה רבה מאד ועלו ג"כ בעליות הנ"ל וכולם כאחד בקשו ממני והפצרו בי עד בוש באמרם לרום מעלת כבוד תורתך חננך ד' בבינה יתירה להשיג ולדעת מעניינים האלה עמנו תעלה להיות לנו לעזר ולסעד ומחמת השמחה הגדולה שראיתי ביניהם אמרתי לעלות עמהם ובקשתי ממורי ורבי שלי שילך עמי כי סכנה גדולה לילך ולעלות לעולמות העליונים כי מיום היותי על עמדי לא עליתי בעליות גדולות כמוהו ועליתי מדריגה אחר מדריגה עד שנכנסתי להיכל משיח ששם לומד משיח תורה עם כל התנאים והצדיקים וגם עם שבעה רועים ושם ראיתי שמחה גדולה עד מאד ואיני יודע לשמחה מה זו עושה והייתי סובר שהשמחה הזו ח"ו על פטירתי מהעוה"ז והודיעו לי אח"כ שאיני נפטר עדיין כי הנאה להם למעלה כשאני מייחד יחודים למטה ע"י תורתם הקדושה אבל מהות השמחה איני יודע עד היום הזה. ושאלתי את פי משיח אימת אתי מר והשיב בזאת תדע בעת שיתפרסם למודך ויתגלה בעולם ויפוצו מעיינותיך חוצה מה שלמדתי אותך והשגת ויכלו גם המה לעשות יחודים ועליות כמוך ואז יכלו כל הקליפות ויהי' עת רצון וישועה ותמהתי ע"ז והי' לי צער גדול באריכות הזמן כל כך מתי זה אפשר להיות אך ממה שלמדתי בהיותי שם שלשה דברים סגולות ושלשה שמות הקדושים והם בנקל ללמוד ולפרש ונתקרר דעתי וחשבתי אפשר שע"ז יוכלו גם אנשי גילי לבוא למדריגה ובחינה כמותי דהיינו בהיותם יכולים לעלות וילמדו וישיגו כמו אני ולא נתנה רשות כל ימי חיי לגלות זאת ובקשתי עבורך ללמד אותך ולא הורשיתי כלל ומושבע ועומד אני על זה אך זאת אני מודיעך והשם יהי' בעזרך לנכח ה' דרכך ואל יליזו בעת תפלתך ולימודך וכל דיבור ודיבור ומוצא שפתיך תכוין לייחד כי בכל אות ואות יש עולמות ונשמות ואלהות ועולים ומתקשרים ומתייחדים זה עם זה ואח"כ מתקשרים ומתייחדים האותיות ונעשה תיבה ומתייחדים יחוד אמיתי באלהות ותכלול נשמתך עמהם בכל בחינה ובחינה מהנ"ל ומתייחדים כל העולמות כאחד ועולים ונעשה שמחה ותענוג גדול לאין שיעור בהבינך בשמחת חתן וכלה בקטנות וגשמיות וכ"ש במעלה העליונה כזאת ובודאי ה' יהי' בעזריך ובכל אשר תפנה תצליח ותשכיל תן לחכם ויחכם עוד.

האיש הדברים כמו שאמר לו הרה"ק רק שהוקל הדבר בפרם אחר כמו שאמר לו רבינו . והמעשה מפורסמה בערי פולין. ואכ"מ . מב"ז יהבונן המשכיל איך ששנאתם לא הי' שלימה והיו מקפידים זה על כבוד חבירו איש ליבו כו' . וגם איך שכל דבריהם כנחלי אש ונשיכתן כו' . ואיך שהקב"ה מקפיד על כבודן של צדיקים והובע עלבונם . וע"כ מי האיש אשר יראה. ה' נגע בלבו יד למו פיו ישים מלדבר תועה על צדיקי קדושי עליון וידע כי בנפשו הוא ושומר נפשו ירחק מכאלה כו' :

פרק כב

תקופתו האחרונה . בריתתו בפלחמת צרפת . פטירתו . מכתב רבינו לרים מיוזילש . ב' מכתבים לרים מבן רבינו (אדמור אמצעי) .

עתה נספר בקצרה הנעשה עם רבינו בסוף ימיו ומפטירתו . הנה בשנת תקע"ב (1812) היתה מלחמת הצרפתים עם ממשלתינו הרוממה . ורבינו נ"ע הי' מתפלל בשלום המלכות שינצח הקיסר אלכסנדר ז) . ואשר שאם ח"ו תגבר יד צרפה יתרבה האפיקורסות ח"ו בישראל (עי' בהמכתבים שנעתיק בסמוך אי"ה) . וע"כ לא רצה להיות התת ממשלת צרפת כלל . ובאשר מתחלה התגברו הצרפתים והיו הולכים וכובשים מרינתינו והיו מתקרבים לגבול רוסיא הפנימית . בבואם קרוב לבאריסאוו ברח רבינו עם כ"ב מלארי לערי רוסיא הפנימית וכל שרי חיל רוסיא שהיו נסוגים ג"כ לערי רוסיא הפנימית . כאשר רא' עזמק נקודת לבבו של רבינו הנאמן למלכו ולארצו . היו מחבבים אותו מאד והיו לו למגן ומחסה מפני האויב וגם היו שואלים ממנו עצות כו' וכל אשר היו שואלים ממנו הי' כאשר ישאל א"ש ברבר האלקים ח) . ורבינו הנהיג נסיעתו עמהם עד עת בוא השונא למאסקווע

ז) בסיפורים הנדפסים מכבר כתוב שרבינו הי' מחולק לז עם הרה"ק ר"מ מקאלין נ"ע שרבינו המפלל בעד ממשלתנו והרי"מ התפלל שתגבור עם נרפא כו' יעו"ש . לך תן זה תמת כי הרה"ק ר"מ נ"ע נפטר שנים הרבה מקודם כי הוא נפטר בשנת תקנ"ב בעת שהתחילה ממשלתנו לבצוע לגמרי את מדינת פולין ואז הי' ההתחלקות ביניהם שכתו"ק קייס מארז"ל הוי מתפלל בשלומה של מלכות שכוונה שכתו"ק יתפלל בשלום המלכות שהוא צורה תחתיה . וע"כ הרי"מ שהי' תחת ממשלת פולין התפלל עבורה. ורבינו שהי' תחת כל ממשלתנו הרוממה התפלל עבורה. וכ"ה שרבינו יליף המגלה (כי בשנת תקנ"ד נכבשה כל התרן כו') . לכל בעת מלחמת נרפא שמעתי מאחד מהרבנים מנכדי רבינו שרבינו הי' מחולק לז עם הרה"ק המגיד מקאזניץ נ"ע וסיפר לנו מעשה נוראה וחכ"מ . וב"ה שגם לז הי' רבינו המגלה בתפלתו כו' :

ג) שמעתי שגם נחפצליזן ידע מזה שרבינו עומד לנגדו בתפלתו ולזה לחפשו לך ב"ה שלח עלתה בידו :

ועי' לקמן בטכתב בנו) וכאשר במאסקווע הי' מפלה השונא הורח לרבינו ומצא מרגוע בכפר פייענא בביה ערל א' שהי' דר שם בטלון. וכאשר ראה בעל הטלון הרבה נפלאות מרבינו והבין שהוא איש אלקים קדוש מאד החזיקו שם בכבוד גדול ופנה עבורו בית מיוחד. ורבינו הי' ברעתו להעתיק אהלו לקרעמענטשוק עד עבור התורף ושלח את בנו אדמו"ר מוהרד"ב נ"ע לשם לשבור דירות עבורם . אך בעוה"ר נטרפה השעה כי בעוד היות בנו הנ"ל בקרעמענטשוק נחלה רבינו מאד כי מחמת גודל המרירות בעסקות גדולה בכל ימי משך המלחמה כו' קלקל המרה (גאל) וגם נתקרר ביותר מפני זקנותו וחלישותו . ובמשך חמשה ימים בלבד שנחלש והקיא גאל לא עמד בנפשו ובעוה"ר נתבקש בישיבה של מעלה אראלים נצחו את המצוקים ונוטל עטרת הפארת ראשינו במוצש"ק כ"ד טבת תקע"ג אחר כמה נוראות ונפלאות שנראה סמנו באותן הימים ט) . (עי' בסמוך בהעתק הקרמת בניו להשו"ע) וחיים לכולנו שבק בן ס"ו שנה י) . והנה לאחר פטירתו הובילוהו שמונים ווייארסט לעיר האדיץ פלך פאלטאווע יא) . ושם נגנז ארון הקדש בהב"ע החרש סמוך לנהר פסאל יב) . ושם חלקת מחוקק ספון . ועל קברו בנו ציון מפואר ובאים לשם מכל עבר ופנה להשתטח ולהתפלל כו' יג) . והחדר שנפטר בו הוא סגור וסטנר כי הערל בעל המלון כשראה בעיניו נפלאות ממנו וידע שהוא איש אלקים קדוש ע"כ הי' מכבד ומייקר את המקום מאד ומגרו לבל יכנס לשם שום אדם זולת כשהי' בא לשם מי מאחב"י הי' מיחו לבנות לשם לפי שעה

ח) חיזק ימים לפני פטירתו שלח לנכדו תדמו"ר בעל ל"ל כ"ע שהיה רוצה את הקורה ונתפלא נכדו מזו"ע השלחה . ול"ל רבינו יתמין לי שלזינקי רוצה את עמה כ"ל את החין בחלקי המחי כו' (עי' בלק"ת ח"כ פ"ג) :

ט) לחד מהרבנים מנכדי רבינו סיפר שרבינו לחמר שהמלחמה קלקה לו עשר שנים מחייו . וסיים נכדו בדבריו כמה ים להתחוקן על לזו היו"ד שנים כמה הי' עושה רבינו (בלא"ח ויח פיל ווחלפ עד דחם חפ ניטחן) בחלו היו"ד שנים כו' . עוד סיפר ל' מנכדי רבינו הרבנים שכשהגיע השמועה לבנו הנ"ל שהי' בקרעמענטשוק כנ"ל הי' בנו כמבולבל ג' ימים . ותח"כ לחמר הנה לחמו"ר הוא בנ"ע וגם שם לומר ד"ת וגם שם ים מי שומעם . עכה"ל ועיין לעיל בי דוחר לכחן וד"ל :

י) מה שהוליכוהו רחוק כ"כ מפני שבימים שקודם פטירתו שמעו יולח מפיו בפ"ע שיבא נחדין . ולשלוחו לשם ע"י הרה"ק בן בנו הנ"ל עם בן הערל בעל הדירה . והי' להרה"ק מס"ב רב בדרך בידוע :

יא) עי' בסמוך במכתב בנו מה שהי' לעשות ע"ד הב"ע יעו"ש :

יב) בנו הנ"ל תיקן שכתו"ק מלא"ם יתנוד על שמן למאור על בית מטחתו להמלות נר תמיד . שגבוהים יהנו ד' גרייוויציעם לשנה ביטוים ב' זהובים נמוכים ל' אבב . וגם עתה הנר דולק תמיד טו' :

מלמעלמ"ט, קומט מען צו צו עצמות, וכמו"כ בעבודה פנימית יש ב' אופנים, עבודה מלמטלמ"ע ומלמעלמ"ט, וואס דער אופן העבודה מלמעלמ"ט איז מצד העצמות, אז אלץ איז נוגע אין עצמות א"ס ב"ה ממש.

(אח"כ אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:) כל כוונתי במאמר הזה הי' ע"ז הענין איך שהכל נוגע בעצמות[1], וואס אז מען וויס מיט וועמען מען האט צו טאן האט מען גאר א אנדער דרך ארץ.

קיץ — תרד"ע

(מיומנו של כ"ק אדמו"ר שליט"א)

ביום א' תשעה באב (נדחה) בשעה 4 ביום נכנסתי לכ"ק אאמו"ר הרה"ק שליט"א מצאתיו כותב דא"ח, וכפי שראיתי התעסק אז בתיקון הדרושים שהגיד, והיינו לא שכתב כדרכו בהתעסקות בהענין שעומד בו, כ"א בקונטרס ההגהות, ואפשר דהוי דבר האבוד, ולענין חוה"מ שמעתי ממנו מפורש שדא"ח כותב גם בעניינים חדשים (לא בהגה"ה כנ"ל בלבד) ואמר לי שהעדר ההתעסקות בדא"ח הוי דבר האבוד ודאי.

יום ו' עש"ק, ט"ו מנ"א, הואיל להגיד דא"ח כדרכו, הותחל ואתחנן אל הוי' כו' והוא מהמשך דרושים הקודמים בעת סעודת הערב הובאה המכ"ע ונקראה לפניו ונהנה מהאולטומאטום האנגלי לאשכנזי, ואמר שזה יחליש כח ההתנשאות האשכנזי ואף כי הוא בטבעו כעין עשוי לבלי חת, אבל זה יגרום לו הכנעה במעט, אף כי בלי ספק לא בנקל יופרד ממעשיו המשוערים מראש.

יום ב' (עקב) ח"י מנ"א, בהמשך דברינו סיפר לי את אשר סיפר לו ר' שמואל בר' יהודה לוריא מאַרשע, אשר פעם אחד הי' אצל כ"ק אביו (אאזמו"ר מהר"ש נבג"מ) על יחידות בפ"ב ושאל איזה מעניניו, והוא הי' בר דעת נכון, מהבעה"ב החסידים, והשיב לו מה שהשיב, ולא התקבל אצל השואל הנ"ל וחזר לשאול כי הוא חפץ באופן אחר, פעם ושתיים, וכאשר ראה כ"ק אאמו"ר (אאזמו"ר) זצ"ל כי עדיין בלתי מתקבל אצלו הענין, על השולחן הי' גמרא קטנה (כמדומה דפוס ווארשא) קרב כ"ק אאמו"ר (אאזמו"ר) זצ"ל אל השולחן, ולקח הגמרא בשתי ידיו ופתחה (והראה לי בידיו, כמו הלוקח ספר ופותחו בלי הגביהו הספר מעל השולחן, כלומר גם הספר נשאר מונח על השולחן), דפדף דף אחד, והראה לו (להשואל) בהגמרא איך כי שם נאמר בדברים ברורים אשר כן צריכים לעשות, והתבונן השואל, ואז התיישב אצלו הענין, כי הוא הי' בר דעת מבין דבר, ושאלתו היתה בענין מסחרי, כן סיפר לי בעצמו, הוא הי' מקושר לכ"ק אאמו"ר (אאזמו"ר) זצ"ל, גם אחרי הסתלקות כ"ק אאזמו"ר הי' בליובאוויטש איזה פעמים, אביו ר' יהודה ז"ל הי' גם כן מהחסידים החכמים ונבוני דבר, וגם בן הי' לו לר"ש הנ"ל ושמו יונה, והי' אברך טוב למדן ויודע ספר, והי' משכיל על דבר מאברכים המהוללים.

סכ"א ואילך שהכוונה בשיחה זו היא לקיום המצוות מעשיות בגשמיות].

(8) ראה בארוכה שיחת ליל שמח"ת תשי"ח

יום ג' י"ט מנ"א בעת טיול המשך הדבורים ממאורעי היומי, אמר כי הרב רלו"י ז"ל מברדיטשוב חיכה על משיח, והי' שולח בכל עת את משמשו לראות אם הולך משיח, ואומרים העולם וכן מפורסם, אשר בהיכל שהשיג הוא (רלו"י הנ"ל זצ"ל) כבר הלך משיח להתגלות, אמנם רבינו ז"ל (הכוונה על רבינו הגדול אדמו"ר הזקן) זצוק"ל) שידע ביחוד (בבירור) שעוד לא הגיעה העת לכן הסכים הוא ושאף וחיכה להצלחת מדינתינו, כפי הטעם שכותב, אשר הממשלה הזאת דמדינתינו טובה גדולה לאחב"י, ה' עליהם יחיו ברוחניות, ופעל למעלה שיצליח מלכינו ומדינתינו דוקא, וכידוע מענין תקיעת שופר שלו בר"ה שלפני שנת המלחמה (כלומר בשנה זו גופה בסופה היתה המלחמה) שהצליח בזה נגד אחד מגדולי הרבייס שהי' על צד המנגדים דוקא כנודע, ואנחנו לא נדע, בד"כ הוא עקבות משיחא לכן עלינו לקוות לאור כי טוב, ואשר יקוים היעודים האמורים לנו מפי נביאי ד' אשר לא יוסיפו ללחום עוד, ושלום יהי' על המדינות לעד.

מדברים אודות הרבה יהודים המשתתפים במלחמה זו, כפי החשבון המסופר הנה יגיע מספרם עד אַרבע מאות אלפים במדינתינו, אמר כי ההשגחה העליונה הלא היא בפרטיות ממש, וביכולתו ית' הכל, וסיפר את אשר סיפר לו אחד ושתיים שבאו ממלחמת יאפאן, הראשון סיפר איך כי בשעת מנוחה שכבו על פני השדה לנוח, וגם בעת המנוחה פה ושם נופלים כדורי השונא, וכן מצד זה יורים גם כן חצים והוא רק דברים קטנים, משכבם הי' על שיפוע ההר, והנה הוא שוכב, וכרגע קרא אותו פקידו לאמר צא והבט בהכוכבים (כנראה יודעים הם שעות הלילה ע"י הכוכבים) באיזה שעה אנו עומדים עתה, הוא רק עמד למלאות פקודת מפקידו ופסע רק פסיעה אחת ובמקום שכבו נפל כדור והתפוצץ וגם הרג שלשה אנשים סביבו, ההשגחה הנפלאה הלזו במוחש עין גשמי פעל עליו רושם עז, ונדר גדול נדר לאלקי ישראל אם יביאהו בחיים חזרה יקבל עליו עול מל' שמים גמורה בקיום המצות כפי יכולתו וכפי מהותו, (הוא הי' תחלה קל הדעת בענין קיום המצות) כי בעיניו ראה השגחת השי"ת בפרטי פרטיות ממש, והשני סיפר כי הוא הי' שמונה פעמים במלחמת תנופה (היינו שהי' שמונה פעמים בין הלוחמים, כי ישנם הרבה אנשי צבא ההולכים למקום הקרב, אבל מסבות וענינים שונים בלתי משתתפים בעצם המלחמה, והוא השתתף) ופעם אחד רק כדור קטן ננעץ בארכובתו באופן שלא הרגישה מרוב הטרדה והרתיחה בעת מלחמתו, הרתיחה בשעה ההיא אין לשער כלל, אין איש שומע דיבור חבירו, ואף גם מפקידו מרוב העשן העולה משריפת הכדורים והריח רע של גפרית השטוח אי אפשר לעמוד, וכל אחד צועק בקול גדול עד למאד, באופן שצעקת החללים הנופלים מתבטל בתוך צעקת הגבורים הלוחמים כי צעקתם מרובה, וצעקתם וקולם הוא בהתפשטות והתרחבות גדולה באופן שמעורר את הלב ומרתחה ממש, ואף גם זמזום ורעשי פריחת הכדורים מתבטלים מפני הקולות של הלוחמים,

1) המסופר ע"ד רבנו הזקן ראה בפרטיות יותר בית רבי ח"א פכ"ב.

ה"הקפות" דאתמול (ליל שמיני עצרת) מתוך שמחה גדולה ביותר, למעלה ממדידה והגבלה?!

והמענה לזה:

נמצאים אנו בזמן שבו "עמך ישראל צריכים שמחה" [ע"ד לשון חז"ל: "עמך ישראל צריכים פרנסה"], שהרי ניסו כבר את כל הדרכים האפשריות כדי לבטל את כללות ענין הגלות, "דאלאי גלות".

[שהפירוש בזה הוא — שמהפכים את הגלות עצמו לענין של גאולה, כידוע שכאשר מוסיפים אות אל"ף בתיבת "גולה" (ענין הגלות) אזי מתקבל הצירוף ד"גאולה", כלומר, שעי"ז שמכניסים את "אלופו של עולם" — אל"ף — באמצע הגלות, אזי **מתהפך** הגלות עצמו לענין של גאולה, כך שהאות גימ"ל שהיתה ראש תיבת "גולה" (תיבה שעלי' אומר הבעש"ט שהיא מהוה ומחי' את ענין הגלות), הנה היא עצמה מתהפכת ונעשית ראש תיבת "גאולה" (המהוה ומחי' את ענין הגאולה), שהרי גם תיבת "גאולה" מתחילה באות גימ"ל (כמו תיבת "גולה"), ואילו האות אל"ף ("אלופו של עולם") באה לאחרי האות גימ"ל. **באמצע** תיבת "גולה" [לא כמו האל"ף דתיבת "אחד" שהיא **בראש** התיבה, ואחרי' באים חי"ת ודל"ת, היינו, שהמציאות דחי"ת ודל"ת נשארת כפי שהיתה, אלא שמוסיפים לפנ"ז את הענין דאלופו של עולם], ואעפ"כ, האות אל"ף (אלופו של עולם) שנכנסת באמצע התיבה, **מזעזעת** את כללות המציאות ד"גולה", עד שמציאות זו עצמה נהפכת לענין של גאולה].

ולא נותרה אלא האפשרות היחידה — לבטל את הגלות ע"י שמחה שלמעלה ממדידה והגבלה!...

אבל עדיין דרוש ביאור: הרי יכלו להמתין עם השמחה הגדולה עד ליל "שמחת תורה", ולשם מה הי' צורך **לשנות** את ההנהגה הרגילה ולהיות בתנועה של שמחה גדולה ביותר גם בליל שמע"צ?!

הנה על זה ישנה הוראה הנלמדת מסיפור שאירע אצל אדמו"ר הזקן, כדלקמן, שלכאורה אינו מובן לשם מה סיפרו לנו סיפור זה, אם לא כדי ללמוד ממנו את ההוראה דלקמן.

יד. כאשר היתה המלחמה בין נפוליון לאלכסנדר [מלחמה שהיתה נוגעת למצבם של בנ"י, שהרי רוב מנין ורוב בנין של בנ"י הי' בימים ההם במדינה ההיא, ולכן הי' נוגע למצבם של בנ"י מי ינצח במלחמה זו, תחת איזה שלטון יהיו] — נחלקו גדולי ישראל, תלמידי המגיד וכו', בעד מי יש לצדד במלחמה זו (להתפלל לנצחונו וכו') לטובתם של בנ"י:

חלק מהאדמו"רים טענו שתחת ממשלתו של נפוליון יהי' מצבם הגשמי של בנ"י טוב יותר, ולכן יש להשתדל לנצחונו של נפוליון. וחלק מהאדמו"רים

— ואדמו"ר הזקן בראשם — טענו שיש להשתדל לנצחונו של אלכסנדר, מכיון שתחת ממשלתו יהי' מצבם הרוחני של בנ"י (התקשרותם עם הקב"ה כו') טוב יותר.

[וכמסופר בכ"מ אודות גודל הצער והיסורים של אדמו"ר הזקן מנצחונו של נפוליון, ועד שהוכרח (כביכול) לברוח ולהטלטל ממקום למקום כו'].

כאשר הגיע ר"ה תקע"ג (בעיצומה של מלחמה זו), ידעו כולם שאז תיפול הכרעת הדבר, לכאן או לכאן, מכיון שזהו הזמן ש"על המדינות בו יאמר כו'", וביר"ה גופא — ע"י העבודה דתקיעת שופר, ובפרט ע"י אלו שהם "**יודעי** תרועה" [לא סתם "תוקעי תרועה", כי אם "יודעי תרועה", היינו, שיודעים את הכוונות והענינים ד"תרועה"]. ולכן, השתדלו כל האדמו"רים, מב' הצדדים [עד כמה ששייך לומר "ב' צדדים" בנוגע לתלמידי המגיד כו'], לפעול למעלה בהתאם לדעתם, ובפרט בעת תקיעת שופר, שיקבע למעלה בהתאם לדעתו של בעל התוקע.

ומספרים שא' מגדולי האדמו"רים הזדרז להתחיל את התפלה דר"ה בשעה מוקדמת ביותר, כדי להגיע לתקיעת שופר במהירות האפשרית, ואז יוכל לפעול למעלה בהתאם לרצונו. ולאחרי כל מאמציו, בהגיעו לתק"ש, נענה ואמר: "איי, דער ליטוואק האט שוין אויסגעכאפט"! ה"ליטאי" [כך הי' כינויו של אדמו"ר הזקן אצל תלמידי המגיד, ע"ש מוצאו מליטא] הקדימנו כבר!

מה עשה אדמו"ר הזקן — שינה את הסדר הרגיל, ובמקום לתקוע בשופר לאחרי תפלת שחרית, הקדים לתקוע בשופר **לפני** התפלה!...

[תקיעת שופר היא מצוה בפ"ע, ואינה חלק מענין התפלה, ולכן, ע"פ דין יכולים לקיים את המצוה דתק"ש לפני התפלה].

לכאורה, לשם מה סיפרו לנו סיפור זה?! אם כדי להדגיש את גודל ההפלאה של אדמו"ר הזקן — מאי קמ"ל?!

אלא בזה ישנה הוראה ולימוד — שלפעמים יש צורך לשנות את הסדר הרגיל, מצד גודל הנחיצות בפעולת הדבר, ע"ד סיפור הנ"ל שאדמו"ר הזקן שינה את הסדר הרגיל ותקע בשופר לפני התפלה.

דהנה, כשם שבימים ההם היתה מלחמה בין נפוליון לאלכסנדר, כמו כן ישנו הענין ד"מלכיות מתגרות זו בזו" בימינו אלו — "דור הולך ודור בא". ומובן, שהדברים נוגעים למצבם של בנ"י, הן בפשטות הענינים, ובפרט ע"פ מאחז"ל (ב"ר פמ"ב, ד) "אם ראית מלכיות מתגרות אלו באלו צפה לרגליו של משיח". וכמו כן צריכים להשתדל בנוגע לשחרורם של היהודים ש"מאחורי מסך הברזל", להשתדל עבור הענין ד"ונתתי שלום בארץ" — בארצנו הקדושה, להשתדל עבור הענין ד"ודרשו את שלום העיר גו' כי בשלומה יהי'

במבטו החד והשנון הי' סוקר הכל בסקירה אחת להווכח מיד כי המחשבות ומזימות אשר חשבו וחבלו הוא ועיר ורבותיו היו לא ל א ל ללא יצלח, וכי אותן המחשבות נדחות הנה מהביאן לפעולה, גם כי ההתחלפות והמהפכה החרשה בהחסידות תמלא את סדריה הישנים עם דברים הדשים בלתי נודעים. יט)

באשר קיבל את האורח היקר בלב מלא אהבה וכבוד וברכת שלום ומיוחל באריכות דברים, כן עמד על דעתו ולא נעתר לבקשתו להיות המתווך והמפשר ביניהם באופן פשרה, כי אם יעצו לשוב להכנע תחת רבו".

צדיקי הדור אמרו על רבנו שגם כי הרבי ר' אלימלך זצ"ל הי' לו הרבה תלמידים אבל אין קורין אבות החסידות אלא לשלשה היינו הרבי מלובלין, המגיד מקאזניץ ורבנו מהרמ"ם מרומנוב.— ובספר דברי יחזקאל (מהגה"צ משינאווע זצ"ל) פ' במדבר הושב השתלשלות סדר קבלת החסידות בזה"ל. "ומיום גלות ישראל הקים להם הקב"ה בכל דור ודור צדיקים וכמאז"ל (מגילה י"א) במתניתא תנא לא מאסתים בימי כשדיים שהעמדתי להם דניאל הנגיא מישאל ועזריה, ולא נעלתים בימי יוונים שהעמדתי להם שמעון הצדיק וחשמונאי ובניו כו', וכן קרוב לדורנו מעת זרח אור המאיר לכל עולם הבעש"ט הקדוש ותלמידיו הקדושים הרבי ר' בער זללה"ה ותלמידו הרבי ר' אלימלך זללה"ה ותלמידו הר' מנחם מענדל זללה"ה מרומנוב ותלמידיו הקדושים עד דורנו זה שהי' אבי הקדוש וללה"ה עכ"ל.

פרק ט.

אחרית ימיו.

בשנת תקע"ג ארץ רעשה ממלחמת נאפליון הרוסיא ואז ראו רבותינו הקדושים רבנו מהרמ"ם והרבי מלובלין, והמגיד מקאזניץ, שעת הכושר לגאולה שלמה ובקשו שיהי' נאפליון גוג ומגוג ושיצליח במלחמתו, והגאון הקדוש הר' שניאור זלמן בעל השו"ע והתניא הי' מתפלל לשלום רוסיא שיצליח הקיסר אלכסנדר ואמר שאם תעבר יד הצרפתים יתרבה האפיקורסות בישראל, ובמכתבו (הגדמ"ה בס' בית רבי) כתוב לאמר "ביום א' דר"ה קודם מוסף הראו לי אם ינצח באנפארטי שר חיל צרפת יתרבה העושר בישראל ויורם קרן ישראל אבל יתפרדו ויתרחקו לבן של ישראל לאביהם שבשמים, ואם ינצח אדוננו אלכסנדר אם כי ירבה העוני בישראל וישפל קרן ישראל אבל יתקשרו ויתחברו ויתעבדו לבן של ישראל לאביהם שבשמים..." ובהערה שם כ'

שמענו

יט) בס"ק נעתק הסיפור יצא היסודי מלא רבנו מוסכמ"ע על מלכן לחמ', ומסתידים יצאו כמסגס תגיד מלא המלחמות המכרי"ם, ויצא הסיפור בכל מקן הזמן שמעודו ועיניו למעט ויצאו כם כיבדהו רבנו מיתמר ד"ת ולא ענה דבר וכה היה ומילם ולא ענה כלל מן קיפר רבנו עובדא שהי' נמצא ממנה שכיבדוהו לומר ד"ת הי' לפמוה לפניו שהיה מן שהם עוד כלם רבנו לדבר פחם היסודי הקדוש ומעל שלו שעיר לחמיכם הקטיכם הלדיקים שגדולים שלחמים יפחתו שעיר, ומילא יגמאו פחתי עולם הלדיקים הקטנים שהם בחתי פחתים, ומה לן יפחתו מענמה מלקטים שלו שעיר לחמיכם כחמור וגם שלו לחמכם הם שפחתי עולם לשלומם למדרגה גבוה ע"כ וכן, רמתים לופים נחמר בחופן לקר ע"ש.

שמענו מאחד מהבנים מגבדי רבנו שרבנו הי' מחולק אז עם הרה"ק המגיד מקאזניץ ע"ז וכיפר לנו מעשה נוראה ואכ"מ". ודבר זה ידוע שהרה"ק המגיד הי' עם רבנו שיצליח נפוליון ולהביא את הקץ, ורבנו מוהרמ"ם בערב פסח שנה ההוא בשעת אפיית המצות התעצם מאוד על אודות הדבר הזה ואז השביל נפוליון בכל אשר פנה. והרב הקדוש מוהרי"נ מראפשיטץ הי' בוכה ומתחנן לפניו על עמו ואמר אהה! אדוני מורי ורבי, רואה אני שאם יהי' כן יהרבו הללים מישראל הרבה מאוד. אמר לו רבנו כהנה וכהנה תאכל הרב ילכו עד ארכבותיהם בדם ובלבד שיהי' הקץ. כ)

ובראשית שנת תקע"ד ביוה"כ קודם מוסף אמר הרה"ק רבנו להרה"ק מוהרי"נ מראפשיטץ — בהיותו הש"ץ — שיכון בתפלה שיצליח נאפליון, אבל הרי"נ זצ"ל לא הסכים להצלחתו ואחר יוה"כ נסע ללובלין שיראה לפעול ההיפוך ואמר לו הרבי מלובלין שאין זה דרכו ויסע לקאזניטץ, אחז"נ נסע לקאזניטץ על ש"ק פ' יתרו והי' המגיד הקדוש בעש"ק בהמקוה והלך הרה"ק מוהרי"נ ושכב על מטתו וכשבא המגיד מהמקוה ורצה לשכב על מטתו ולא הניחו עד שהי' מוכרח להבמיח לו למלאות מבוקשו; ובליל ש"ק בהגיע המגיד למומר שיר ליום השבת אמר הנה אומרים שהצ"פתים עברו ממאסקוי בערזינא ואנחנו אומרים להשמדם עדי עד ואתה מרום לעולם ד' כי ולמחרתו בקריאת התורה קרא נבול תבול נפוליון תפול. ובכן הכריע הרה"ק מראפשיץ את דעת המגיד הקדוש לדעתו אף כי מתחלה הי' תמים דעים עם רבנו ומחולק עם הרב בעל התניא כאמור;

ורבנו מוהרמ"ם אמר העתירו בעדי אל ד' כי יאריך ימי עד אחר עבור שנת תקע"ה או תהיו במוחים כי תזכו לשמוע שופר של משיח, בליל התקדש חג הפסח בשעת הסדר קודם הקידוש אמר אם יחזיקו עמדי נזכה בשנה זו לביאת משיח וכשתצביה כוס ראשון אמר שהוא כוס ישועות לכלל כל ישראל אם אך יסכימו עמי כל צדיקי הדור. כא)

והן בעון הדור לא השתוו הצדיקים ברעה אחת, ורבנו המגיד מקאזניטץ נתבקש בישיבה של מעלה בערב הג הסוכות שנת תקע"ה, ורבנו הרבי מלובלין החזה נפתם ממנו כל חזון ולא ידע מזה ועיכ התעצם בשמחת תורה על אודות הקץ ולא אסתיע מלחא כיהוש, ונשאר אך רבנו לברו ולא מצא לו עזר ועזרים כי אם עוד התנגדו לו בזה, בכן נתפרדה ההבילה, ולא יצאה הפעולה. כב)

* * *

בראשית

כ) גם מגמון מכתן מגדול מו"ח לפמל מכתן מדה"ק מלעזוכע זצ"ל בעמ"ס תורת יקותיאל לפס מז לכגליו מל מעיס וכמלמה מלמת מקיכר נלפולין פגם ל"ע ללמוד מדר קדמים למר פן יבא מעיס הפתח בעגלה ובזמן קריב ויעלה מז לעבור. הפגודה.

כא) בכתבי נלפליון יאמר פס כי בכל מלפמותיו לחם יהודי מדעתי הולך וכובא לפניו — כמו פרחם מלכבמדר מוקדון דיוקא מל פמעון מלדיק בפלפמותיו (יומא ס"ב ע"ב) ובפלפגם מפמכוכם מלל וחפפעלמה פגם נפל לו רחם לח מדמות מל מחדמוני, וכידוע מרבנו מרצ"ע מי' מדמוני.

כב) מיפר לי נכד רבנו זצ"ל ה"ה ידי"נ מרב המופלא מפמיד מ"ה מלמה זכרון [illegible] כי' מרי"פק מריזין זצ"ל מחל פ"ח לח מרב כי מלמר זצ"ל נכדו מל רבנו רחם לחמה

בראשית שנת תקע"ה משמיני עצרת ועד ההגובה הי' רבנו עושה הקפות בכל לילה עם מנין עשרה ממקורבי, אנשי העיר שהיו באים באשמורת הבוקר לבית המדרש היו מוצאים את אלו שהיו ממנין העשרה הולכים לבתיהם מן ההקפות.

אחר חג הפסח, בימים ההם זעו שומרי הבית ועמודי נוו רוגפו, וכחותיו הלכו הלוך וחסור עד יום ל"ג בעומר ביום ההוא מיהר וקידש את עצמו בנקיות ויושב על כסא קדשו ואמר בזוה"ל „אוי נעהט אויף מיר א וועלט", גם צוה שיקראו חלון בהאוהל אשר יעשו לו כלפי העיר, ואמר שיציץ מן החלון אל העיר ואם יתנהגו אנשי העיר ע"פ התורה הקדושה כפי אשר הדריכם בחייו ויקיימו את תקנותיו אשר אין ותיקן אז יושר יליץ בעדם לטוב להם כל הימים.

והרה"ק רבן של ישראל מראפשיטץ הי' אז שמה ויחמרמר מאד בבכי ובועקה ואמר רבנו הקדוש ינלה לן מתי יבא משיח, אז פתח רבנו את עיניו ואמר: „תולעים יהוקים עם חרטומים של נחושת יעברו עליכם עוד עד אשר יבא משיח יען אשר לא שמעתם למילי — ויותר לא דיבר מאומה ואז פרחה נשמתו, ואולם לקול הילולת שהדרעישו הרה"ק מוהרר"נ מראפשיטץ עם כל הנאספים חזרה נשמתו אל נרתיקה עד ליום המחרת יום ל"ד בעומ' ואז יצאה נשמתו בקדושה ובטהרה ושבה אל בית אביה אל המקום אשר משם נחצבה.

ועל ציון קבר איש האלקים חקוקים אלו הדברים:

פ"נ

הרב איש האלקי מוהר' מנחם מענדל בן הרב הגדול
מ' יוסף זללה"ה נתבקש בישיבה של מעלה י"ט אייר
תקע"ה תנצב"ה.

פרק י'.

זרע קודש.

בנו של רבנו וצ"ל הבכור הי' הרב הצדיק מו"ה נתן יהודא וצ"ל הרה"ק מוהרר"נ מראפשיטץ וצ"ל ביקש להשיבו על כסא אביו רבנו כי ימלא מקומו אבל הוא לא ביקש בשום אופן ואמר שאין הגדולה שלו רק של הה"צ רבי ר' צבי הירש הכהן שאביו רבנו אמר עליו „שכמו שהארי' הקדוש לא בא לעולם רק בשביל הרבי ר' חיים ויטאל כן גם אני לא באתי לזה העולם אלא בשביל משרתי ר' צבי" (ראה בס' מבשר טוב הערה ה') גדולות ונפלאות יסופר על צדקת הצדיק מו"ה נתן ליב וצ"ל והעד היותר גדול על צדקתו הוא הדבר הגדול הזה שפנה מקום לרבנו הרבי ר' הירש וצ"ל; בני הה"צ ר' נתן ליב ז"ל הלא המה א) הרב ר' אלימלך ז"ל מגארליטץ חותנו של הגאון הקדוש מצאנז וצ"ל בזיווג רביעי, ב) הרב ר' נפתלי ז"ל ת"ח גדול ושל"ה

בדמי

מה שמוסיפים שזקיטו ניקם לסביף מפיק, ומסר לו כן סוף סמסת, ומדוע לא סביפף מפסי שנדיקי דוד לא ספכימו עמו, ענס הפס"ק ומסר פס לא רצו נקדוב וזקניכס סביפו למלקוס ע"כ.

בדמי ימיו נ) הרב ר' משהלי שהי' חתן הה"צ ר' שלמה זלמן מוויעליפאלי וצ"ל בן הרב ר' משהלי הוא ידי"נ הרב המופלג החה"ש ותיק וחסיד מ"ה שלמה זלמן מאירם נ"י ברומנוב, עם בנותיו השתדך הה"צ ר"ל ז"ל נ"כ עם נדולי הדור כמו עם הרה"ק ר' נחמי' מבעכיוועץ בהה"צ היהודי הקדוש מפרשיסחא וצ"ל וכיו"ב.

בנו השני של רבנו מוהרמ"מ הי' הה"צ ר' ישראל יעקב וצ"ל נפטר בדמי ימיו בעיר בילקאמין הוא הי' חתן הרב הקדוש ר' פנחס מנניבושוב וצ"ל.

חתני דבי נשיאה של מרן רבנו הרמ"מ זצ"ל היו הרה"צ האב"ד זילקאב וצ"ל הנזכר בשו"ת מראה יחזקאל סי' קיד מובא לעיל בספרנו בפרק ב'.

והשני הה"צ ר' קלונסום זצ"ל נזכר בריש הספר קונטרס ר' צבי חריף (יערוסלוב תרס"ו).

הרב הגאון החסיד מו"ה שלום צבי נאלדבוים נ"י האבד"ק נראבאוויטץ חתן הצדיקית מרת טויבא סירקא תי' בת הרה"צ מוה' נתן ליב זצ"ל בן רבינו הקדוש והנורא מוהרמ"מ וצ"ל, כותב לנו כדברים האלה: „בקבלה שהי' המי זקני הרה"ק הרבי ר' מנחם מענדל זי"ע נכד מרן דודי זקיני הטו"ז זיל ונכד איש אלקים מוהר' נתן שפירא בעל מגלה עמוקות וצ"ל.

„חמותי הרבנית תי' היא אשת חמי הרב הצדיק מו"ה חיים נדלי' ראבינאוויטש זיל מבעחאווא בן הרב הקדוש ר' נחמי' יחיאל וצ"ל מבעחאווא בהגאון הק' והנורא מו"ה יעקב יצחק וצ"ל הנודע בשם „היהודי" הק' מפרשיסחא זי"ע.

„ואנכ אודיעהו עוד ענין אחד ממרן חמי זקני הרה"ק הרבי ר' מענדלי זי"ע כי פעם אחד הי' איזה מחלה מתהלכת ר"ל ונודע מזה לחז"ז הרמ"מ וקבל על עצמו שלא להשתמש בשום כלי כסף וזהב וכן גזר על כל ב"ב ומאז והלאה נשתקעה המחלה. אך כף כסף קטנה מאוד הי' לו שהשתמש בה להניח הקאפע בכל יום, כי אמר שכל ספרי הקבלה הק' מהאר"י זללה"ה ותלמידיו מוהרח"ו זללה"ה למד חמיד בע"פ בעת שהיה מערב את הקאפע עם הכף של כסף הלזו ולכן היתה חשובה אצלו מאוד, והיא נמצאה כעת אצלי".

„עוד ואת אודיעהו ענין א' מחמי זקני הקדוש והנורא הרמ"מ מרומנוב זכי"ע שפ"א הביאו לו לדורון שלחן טוב ויקר מאוד, וחמי זקני בנו הה"צ ר' נתן יהודא ליב וצ"ל הי' ילד רך בשנים ורץ סביבות השלחן לשחוק עם עוד ילד מבני השכנים וכאשר רץ הילד אחריו נקף את ראשו באחד מקצוות השלחן והתחיל לבכות ראשי ראשי, ואם כי מיד התחיל לשחוק הלאה בכ"ז אמר חמי זקני הרמ"מ זי"ע להסיר מכשול מקרב ביתו יען כי נתקל ילד מילדי ישראל וצוה לחתוך את קצות השלחן היקר הלזה.

„עוד שמעתי מזקן אחד ששמע מהו"ז הצ' ר' נתן ליב וצ"ל שבעוד אביו וצ"ל הי' בימי נעוריו אצל הרבי ר' אלימלך וצללה"ה אמר עליו הרר"א בזוה"ל „אם הייתי יכול לעמוד בגובה קצת מעל הרבי מענדילי הייתי יכול להגיע למעלה משבעה רקיעים" ועוד הזן למועד עכ"ל הרה"ג הנ"ל האבד"ק נראבאוויץ.

מרוזין, ואמר על זה הרה"ק מרוזין: אני מאמין באמונה שלימה, שהרב המגיד שמע מפיו של הקב"ה "סלחתי" כמו משה רבינו ע"ה. אלמלא זאת לא היה מתפלל הלאה ערבית.

ומהפלא כי החוזה מלובלין הרגיש את זאת, ואמר אז בליל יום הכפורים אחר תפלת ערבית "מי יתן כי יפנה היום ותתבשר בשורות טובות מקאזיניץ, כי החולה השוכב על מסתו הרעיש כל העולמות".

יב) אולם בשנת תקע"ג נפלגו בדעותיהם. אז היתה המלחמה הנוראה של נאפולין מלך צרפת עם מלך רוסיא, ובכן: מי יהיה המנצח רוסיא או צרפת? יש דעה לכאן ויש דעה לכאן. צרפת נתנה לישראל שיווי זכויות, וסילקה את התחומים וההגבלות והגזירות שהיו על ישראל, "חרות, שויון ואחוה" חרתו על דגליהם, ואין לבכר איש על משנהו יהיה מאיזה גזע שהוא, ומאיזה עם שהוא. היהודים הרימו ראש, ויישרו את גופם הכפוף מעול הגלויות ושעבוד מלכיות בגזירות ונגישות בעליליות שוא ובמדוחים.

הרבי ר' מנדילי, החשיב את המלחמה הזאת למלחמת גוג ומגוג. אשר מזה תצמח רב סבל, נהרגים ונשחטים, אבל התוצאות הנן גדולות: גאולת ישראל. ולפי דעתו והשקפתו צריך נאפוליון לנצח את רוסיא.

המגיד מקאזיניץ היה נגד השקפה זו. גם החוזה מלובלין היה בדעה אחת עם המגיד. "שיווי הזכויות" של נאפוליון תעביר את ישראל מדרך התורה הכתובה והמסורה, יטמעו בעמים, ויתפגלו במאכלות אסורות.

הרבי ר' מנדילי אמר אז לתלמידיו "התפללו בעדי שיאריך ה' ימי עד אחרי שנת תקע"ד, ואז תוכלו להיות בטוחים כי תזכו לשמוע קול שופר של משיח".

הרבי ר"מ זי"ל התפלל שנאפוליון ינצח, והחוזה והמגיד ראו ברוח קדשם שהוא הגיע את הגולה, ועל כן צריכה רוסיא לנצח.

נאפוליון שמע אשר המגיד רוחפו. הסתתר עצמו בתור איש פרטי ונכנס אל המגיד לפעול עליו שהוא יצליח במלחמה. המגיד לא הסכים לכך. ובצאתו, הוציא המגיד את המגילה וקרא "נפול תפול" — נפוליון תפול.

יג) הגיע ערב חג הפסח. המלחמה היתה בעצם תקפה, צבאות הצרפתים היו כבר קרובים לשערי מוסקבה. אז התאמץ הרר"מ בתפלתו והרעיש עולמות. היה אז שעת אפיית המצות, ובכל מצה ומצה שהכניס להתנור, אמר עוד חמש מאות רוסים נופלים בקרב.

בשעת הכזעה זו, בא פתע הרב הקדוש ר' נפתלי מראפשיץ, תלמיד החוזה מלובלין וקרא בקול: רבי! נפוליון הוא סמא, ונסכא נדחה לפסח שני! הרה"ק מרופשיץ ידע בדבריו אלה נגע בצפון נפשו של הרר"מ, חשש על הקפדתו, ובכן נסע תיכף להחוזה מלובלין ומלובלין עשה דרכו להמגיד לבקש על נפשו שלא יכוה מגחלתו של הרבי ר' מנדילי.

יד) בבואו לקאזיניץ אמרו לו כי המגיד הלך לטבול במקוה.

מה עשה הרה"ק ר"נ לא הזניח את שעת הכושר, נכנס במטת המגיד, והתפשט שם. וכשהגיע המגיד זצ"ל מהמקוה, והמנוחה דרושה לו מאד, כי היה חלוש מאד ורוב ימי שכב על מטתו והר"נ אינו רוצה לצאת מהמטה כל עוד שהמגיד לא יבטיחהו שהקפדת הרבי ר' מנדילי לא תפגוש בו. המגיד הבטיחהו ואז יצא ממטתו.

בליל שבת, כשהגיע "למזמור שיר ליום השבת" קרא בקול: אומרים שהצרפתים עברו ממוסקבא לברזינא, ואני אומר: "להשמדם עדי עד" — "ואתה מרום לעולם ד'" — "יתפרדו כל פועלי און".

תבוסתו של נאפוליון היתה אז שלימה. נורצת במלחמה.

טו) בסוף תקע"ד התייעצו שלשת החברים הצדיקים הללו המגיד, החוזה והרר"מ

מזיסינאוי, להתאמץ בתפלה וביחודים לקרב ת חישועה. כי כבר כשל כח הסבל, והגאולה הרחת לבוא.

מחשבתם לא נתקיימה בעון הדור. המגיד חלק בערב סוכות תקע"ה. הרר"מ ביום בעומר, תקע"ה והחוזה בט' באב תקע"ה.

טז) קודם שנסתלק המגיד אמר לבנו מ"מ ח"ב ר' משה אליקים בריעה כי לפני איזה ימים נתגלה אלי הקדוש ר' לוי יצחק ברדיטשוב. שאלתי אותו ב' שאלות: א. הלא בסיה טרם מותו שישתדל למעלה להחיש ישועה ולמה לא קיים הבטחתו. ב. אם כדאי יות דחק את השעה להביא הגאולה. הוא ני: בעוד זמן קטן תהיה אצלנו ...ושם וכח כי מה שנראה בעולם הזה לרעה, ראה שם כי הוא לטובה.

המגיד הוסיף כי תיכף תדיע מזה להבירי תדיק ר' יעקב יצחק מלובלין בכדי שיפסיק מלחמה" זו. חושש אני מאד מדברי רבינו הרבי ר' אלימלך ז"ל.

היינו: כשתלמידי רבינו הזו יושבים בית המדרש, שמעגו פסיעותיו של הרבי ר"א עבר על פני כולנו, ואזו את הרבי לובלין בידו והוציאו מתוך התבורה שלנו, דיבר אתו בלחש. הייתי מעונין לדעת על מה משוחחים וקלטתי איזה דיבורים. זוכר אני שאמר לו: צריך אתה לדעת שצוילים החרבות בתחנה באמירת "אל תשליכנו לעת קנה". וסיים הרבי "נעהם דיר דאס גוט אין זיבען אריין". וסיים המגיד "איך האב איצט זעהר מורא פאר'ן רבינ'ס דיבורים".

בסיימו את דברין הקדושים עלתה נשמתו בסערה השמימה.

יז) היתה זאת בערב חג הסוכות ובכדי שלא להפריע שמחת יום טוב לא הודיעו כלל להחוזה מלובלין מפטירת חבירו המגיד מקאזיניץ. וכי נותק חוט אחד מ"החוט המשולש". וגם מן השמים לא הודיעוהו זאת.

בליל שמחת תורה בעוד שהחסידים משמחים לכבוד התורה בלובלין לפני ההקפות ופתאום נשמע רעש גדול בחצר אחדים מהחסידים רצו לראות סבת הרעש וראו איך שאיש זקן מנגח ארצה ביסורים ומתאנח — כשהתקרבו אלין יותר או הכירו בו רבם הקדוש.

כשהתלמידים נשאוהו לביתו, פתח את עיניו הקדושים ואמר להתלמידים "אוי, למה לא גליתם לי הידיעה הנוראה שהמגיד הקדוש מקאזיניץ אינו כבר בזה העולם".

יח) כשהביאוהו לביתו ניגש אליו הצדיק הרופא ר' חיים דוד ברנארד ושאלהו איפה כואב לו. ענהו "הירך השמאלי". שוב שאלהו הרופא, "איך זה קרה דבר הנפילה".

ענהו החוזה בתוכן זה "די גאנצע סטרא אחרא האט זיך איבער מיר פערנומען. אזוי וי דער שמחת תורה אזוי וועט זיין דער תשעה באב. דער מגיד מקאזיניץ איז מיר צוהילף געקומען און מיר אונטערגעהאלטען מיין רעכטע זייט, און מיין מאמע האט מיר געשטיצט די לינקע זייט".

ומחמת שהמגיד מקאזיניץ פרש את תכריכיו שהיה מלובש בו, הבין שכבר נסתלק מן העולם, ונתפרדה החבילה ולא הצליחה עבודתו הקדושה להביא קץ הישועה.

דבריו של החוזה מלובלין הרבנו יותר לבסוף כי נסתלק ביום תשעה באב באותה השנה שנת תקע"ה.

יט) וכדאי לציין מה שכ' המגיד זצ"ל בספרו אור ישראל, פירוש על תיקוני זוהר (ת"י ו' דף כ"ב ע"ב דפר', דפוס ירושלים דף נ"ח) עה"פ בזאת יבא אהרן וזאת שהוא רמז בזה התשובה שאז יכלו ד"ר"ר שצומחים וכמר"ש ודרדר תצמיח, וכן בעמלק כתיב מד"ר ד"ר ויכלו הנשמות שבגוף וזה הקץ האמיתי שאנו מייחלים ואין לעשות בו חשבונות אחרים אף כמו שגילה לנו משיח צדקנו בעצמו, עי"ש.